

Branka Meić*

Položaj osoba s invaliditetom u sustavu visokog obrazovanja - perspektiva ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom

SAŽETAK

Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom proveo je 2012. godine anketno ispitivanje ustanova visokog obrazovanja vezano uz uključenost osoba s invaliditetom. Između ostalog zatražili smo očitovanje ustanova (fakulteta, veleučilišta i visokih škola) u RH o broju studenata s invaliditetom i prilagodbama koje su učinili ili ih planiraju učiniti kako bi svoje ustanove učinili pristupačnima studentima s invaliditetom. Unatoč činjenici što zakonima i pravilnicima nisu propisani oblici i načini ostvarivanja razumne prilagodbe za studente s invaliditetom, oni se iz godine u godinu sve više uključuju. U članku ćemo dati pregled trenutnog stanja na hrvatskim ustanovama visokog obrazovanja, vezano uz uključivanje studenata s invaliditetom, zaključke anketnog ispitivanja i preporuke.

Ključne riječi: anketno ispitivanje, broj studenata s invaliditetom, oblici razumne prilagodbe, podrška, pristupačnost

Anketa ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom o položaju osoba s invaliditetom u visokoškolskom sustavu Republike Hrvatske

Student s invaliditetom koji se kreće uz pomoć invalidskih kolica na jednom od veleučilišta pritužio se pravobraniteljici na arhitektonsku nepristupačnost zgrade veleučilišta: *Ni u jednu prostoriju ne mogu ući samostalno. Na svaki sam ispit uz pomoć članova obitelji odlazio na kat. Ulaz na veleučilištu dvaput je renoviran i pritom se nije vodilo računa o olakšavanju prilaza za studente s invaliditetom.*

---

* Adresa za korespondenciju: Branka Meić, prof., savjetnica pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, Savska cesta 41/3, 10 000 Zagreb, branka.meic@posi.hr

Upravo potaknuta ovim obraćanjem pravobraniteljica za osobe s invaliditetom odlučila je poslati preporuku za osiguranje uvjeta za studiranje osoba s invaliditetom svim visokoškolskim ustanovama (fakultetima, veleučilištima i visokim školama) u RH. Uz preporuku smo ujedno zatražili njihovo očitovanje o trenutnom broju studenata i eventualnim prilagodbama koje su učinili ili ih planiraju učiniti kako bi svoje ustanove učinili pristupačnima i studentima s invaliditetom.

Visokoškolske ustanove smo ujedno upoznali s djelokrugom rada pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, kao i zakonskom osnovom za uključivanje osoba s invaliditetom u visokoškolsko obrazovanje. Iako nismo imali konkretnih pritužbi, Ured POSI-ja imao je saznanja da pojedini profesori na visokoškolskim ustanovama vide elemente prilagodbe za studente s invaliditetom kao pravno neutemeljene ili čak kao pogodovanje.

Unatoč činjenici što zakonima i pravilnicima nisu propisani oblici i načini pružanja prilagodbe za studente s invaliditetom, na što pravobraniteljica kontinuirano upozorava, zakonska osnova ipak postoji u Ustavu Republike Hrvatske, Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom (NN, MU, br. 6/07, 3/08 i 5/08) i Zakonu o suzbijanju diskriminacije (NN, br. 85/08, 112/12).

Kako bismo utvrdili u kojoj mjeri su osobe s invaliditetom uključene u sustav visokoškolskog obrazovanja te koje su mjere podrške poduzete za njihovo uključivanje na ravnopravnoj osnovi s drugim studentima sukladno Konvenciji, anketni upitnik poslali smo na adrese 135 fakulteta, veleučilišta i visokih škola u RH.

Tražili smo da upitnik ispune i ustanove u kojima se dosad nisu obrazovale osobe s invaliditetom, budući da smatramo, a i upiti učenika s teškoćama to potvrđuju, kako je upravo nepristupačnost i nepostojanje podrške i prilagodbi ono što učenike s teškoćama odvraća od nastavka daljnjeg obrazovanja. Odnosno, one ustanove koje su se arhitektonski prilagodile i osigurale druge prilagodbe, imaju i veći broj studenata s invaliditetom i učenici s teškoćama su prilikom donošenja odluke u nastavku svog obrazovanja vrlo ograničeni u izboru upravo ovim elementima okoline.

Od 135 visokoškolskih ustanova odgovore smo dobili od njih 93.

Namjera upitnika nije bila u prvom redu prikupiti egzaktnu podatke, već više dati pregled, odnosno snimku stanja kakvo je sada na hrvatskim visokoškolskim ustanovama i uočiti trendove. S tim je povezan i zaključak na koji upućuju prikupljeni podaci: uključivanje osoba s invaliditetom u visokoškolsko obrazovanje zakonski je posve neregulirano, što u praksi dovodi do uočene razjedinjenosti pristupa, ali se osobe s invaliditetom usprkos tome uključuju u visokoškolsko obrazovanje. Pri tome se svaka ustanova na svoj način nosi s izazovima koje pred

njih postavljaju zahtjevi za uključivanjem osoba s invaliditetom proklamirani na načelnoj razini. Kao jedan od indirektnih učinaka upitnika bilježimo sve više javljanja studenata s invaliditetom Uredu POSI-ja koje su na njega uputili djelatnici visokoškolskih ustanova. Također smo od nekoliko visokoškolskih ustanova dobili pozive da održimo predavanja za studente i nastavnike o položaju, pravima i potrebama studenata s invaliditetom.

Neki od rezultata anketnog upitnika

Vođenje evidencije o studentima s invaliditetom

Neusklađenost prikupljanja podataka o studentima s invaliditetom ogleda se i u načinu na koji se evidentiraju, odnosno ne evidentiraju studenti s invaliditetom. Rezultati upitnika potvrdili su probleme koji u praksi proizlaze iz činjenice da nije definirano tko su studenti s invaliditetom, kojim potvrdama ili rješenjima se taj status dokazuje te na koje prilagodbe i podršku student temeljem tog statusa ima pravo, kao ni pitanje treba li se student prilikom upisa deklarirati kao student s invaliditetom.

Postoji problem evidentiranja osoba s invaliditetom jer studenti ne žele prijaviti vlastiti invaliditet ili ne mogu dobiti rješenje o invaliditetu, posebice kad se radi o psihičkim bolestima i specifičnim teškoćama učenja.

Studenti s invaliditetom nisu se dužni registrirati kao studenti s invaliditetom ako smatraju da bi time bili dodatno stigmatizirani. No ako žele ostvariti pravo na određeni oblik prilagodbe ili podrške tijekom studiranja, potrebno je da upute zahtjev i prilože svu potrebnu dokumentaciju kojom će dokazati svoj status. Time se u skladu s definicijom invaliditeta iz *Konvencije o pravima osoba s invaliditetom* ogleda socijalni model invaliditeta prema kojem okolina pretvara oštećenje neke osobe u invaliditet, odnosno nemogućnost sudjelovanja u aktivnostima na ravnopravnoj osnovi s osobama bez invaliditeta. Drugim riječima, osoba bez podlaktice ne mora nužno biti i osoba s invaliditetom, ako je njezino oštećenje ne sprječava u redovitom funkcioniranju, niti joj za takvo funkcioniranje trebaju dodatne prilagodbe i podrška.

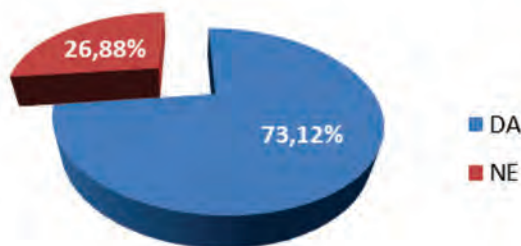
Kao primjer dobre prakse u provođenju socijalnog modela invaliditeta prema kojem samo oštećenje ne mora predstavljati invaliditet navodimo obrazloženje Ureda za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu o tome kako oni evidentiraju studente s invaliditetom:

Podaci o evidentiranim studentima s invaliditetom odnose se na studente koji koriste prava u visokom obrazovanju, kao i oblike potpore dostupne na Sveučilištu u Zagrebu

(prilagodbe u nastavi; individualizirano prilagođeni način polaganja ispita i kolokvija; pravo prednosti pri upisu; ispomoć u studentskom domu; vršnjačka potpora posredstvom kolegija "Vršnjačka potpora studentima s invaliditetom"; obrazovna asistencija; stipendije Sveučilišta u Zagrebu; prilagodba nastavne literature i korištenje pomoćne tehnologije od strane Ureda za SSI; prilagođeni prijevoz od strane ZET-a; izravno dobivanje mjesta u studentskom domu ili dobivanje dodatnih bodova za smještaj - podaci SC-a).

Usprkos tome što studente nikako ne želimo obilježiti uvjetovanjem da se registriraju ako smatraju da im nije potrebna prilagodba niti podrška i što im ostavljamo mogućnost da u trenutku kad im oštećenja počinju stvarati probleme zatraže podršku, važno je imati podatke o njihovoj uključenosti u visokoškolsko obrazovanje u svrhu planiranja i praćenja javnih politika.

Grafički prikaz 1. Vođenje podataka

Od 93 anketiranih visokoškolskih ustanova 68 (73 %) navode da vode podatke o broju osoba s invaliditetom koje se obrazuju u njihovoj ustanovi, dok ih 25 (oko 27 %) ne vodi.

Ukupni podaci zaprimljeni od 93 ustanove pokazuju da su ustanove evidentirale **206** studenata s invaliditetom. O ranije spomenutoj neuređenosti i nedostatku sustavnog pristupa tom pitanju govori i činjenica da ukupan broj evidentiranih studenata koje su ustanove prikazale nije bio jednak ukupnom broju prikaza po vrsti oštećenja.

Podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o broju studenata s invaliditetom

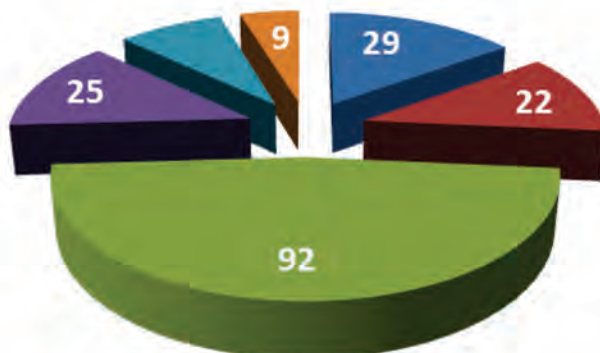
U Hrvatskom registru osoba s invaliditetom postoje parcijalni podaci o broju studenata s invaliditetom. Kao razlog nemogućnosti prikupljanja cjelovitijih podataka u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo navode da ni u jednom od rješenja o invaliditetu nije kao obavezno polje specificirano je li osoba student. Do prikazane

statistike su stoga došli kroz čitanje nalaza te sudjelovanjem u povjerenstvu za dodjelu stipendija osobama s invaliditetom Grada Zagreba. Dakle, zaključno s 19. veljače 2013. u Registru osoba s invaliditetom zabilježeni su podaci o **424 studenta s invaliditetom**, od čega 226 ženskog, a 198 muškog spola.

Vrste oštećenja

Svrha ovog pitanja bila je prvenstveno edukativna, odnosno, imala je ukazati da pravo na razumnu prilagodbu i podršku na temelju invaliditeta imaju i osobe s drugim vrstama oštećenja, osim tjelesnog i osjetilnog (motoričkih teškoća, oštećenja vida i sluha) kao vidljivih oštećenja. Željeli smo ukazati na to da su studenti s invaliditetom i osobe s takozvanim nevidljivim oštećenjima: specifičnim teškoćama učenja i psihičkim smetnjama uz koje je vezana vrlo velika stigma.

Grafički prikaz 2. Studenti s invaliditetom po vrstama oštećenja

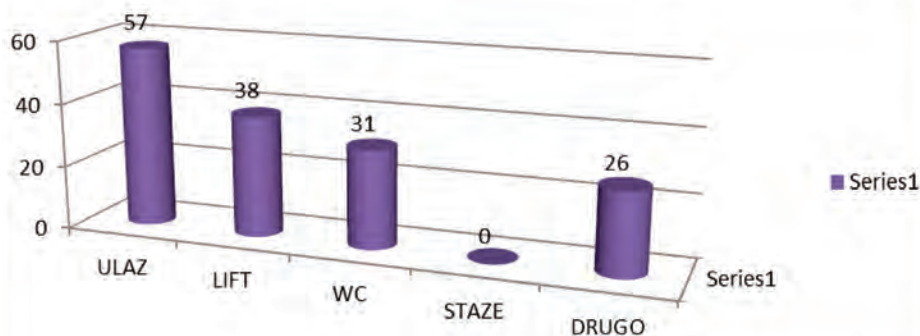
Rezultati dobiveni anketnim upitnikom potvrdili su tezu da sustav u najvećoj mjeri prepoznaje studente s vidljivim, odnosno tjelesnim i osjetilnim invaliditetom, tako da je od ukupnog broja najveći broj studenata s tjelesnim invaliditetom (njih 92), zatim slijede osobe s oštećenjem vida (29), kroničnim bolestima (25), oštećenjem sluha (22), specifičnim teškoćama učenja (16), dok je najmanje evidentiranih osoba s psihičkim teškoćama (9).

Pojedine ustanove upozorile su na tu razliku između evidentiranih osoba s invaliditetom i stvarnog broja, a posebno su kao u gore navedenom primjeru upozorili na tamne brojke vezane uz takozvana nevidljiva oštećenja: *psihičke bolesti i specifične teškoće učenja.*

Pristupačnost

Osim dobivanja podataka o pristupačnosti građevina u kojoj se odvija visokoškolsko obrazovanje, svrha ovog pitanja bila je informirati visokoškolske ustanove o odredbama *Pravilnika o osiguranju pristupačnosti osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti* te značenjem pojma pristupačnosti. Budući da smo prilikom dosadašnjih ispitivanja o pristupačnosti pojedinih građevina javne namjene nalazili na nerazumijevanje pojma pristupačnosti, odlučili smo navesti osnovne elemente pristupačnosti: ulaz, pristupačnost prostorija na katu, sanitarnog čvora, ali i ukazati da elementi pristupačnosti nisu samo oni vezani uz arhitektonsku prilagodbu, već i da postoje elementi pristupačnosti za, primjerice, osobe oštećena vida.

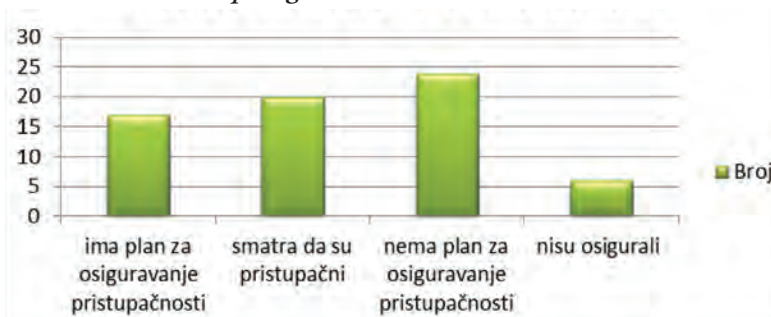
Grafički prikaz 3. Pristupačnost ustanova visokoškolskog obrazovanja

Prema prikupljenim podacima 57 ustanova ima pristupačan ulaz, 38 ima lift, 31 ima pristupačan sanitarni čvor, dok niti jedna ustanova nema taktilne crte vođenja za slijepce. 26 ustanova navelo je druge prilagodbe u smislu uklanjanja arhitektonskih barijera: nastava se nastoji organizirati u pristupačnom prostoru, postavljeni su rukohvati i pomične rampe.

Upravo ovakvi primjeri ohrabruju jer ukazuju na postojanje svijesti da za razumnu prilagodbu često nisu potrebna financijska sredstva, već da je ona moguća upravo drugačijom organizacijom rada, koji ne zahtijeva dodatne financijske izdatke, kao što je to organizacija nastave u prostorijama u prizemlju, ako nema lifta, u dvorani do koje nema arhitektonske barijere ili korištenje pomičnih rampi.

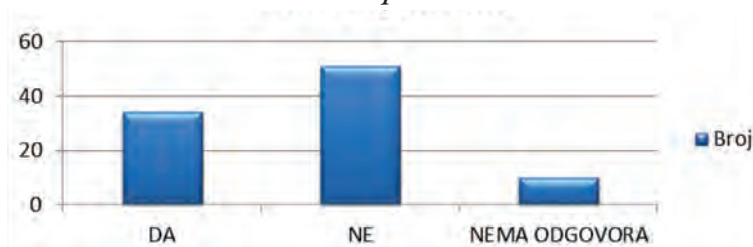
Ustanove prilagođene studentima s invaliditetom

Sedamnaest ustanova odgovorilo je da ima plan po kojem će se osiguravati pristupačnost i utvrđeni prioriteti za prilagođavanje (npr. prilagođavanje ulaza, ugradnja dizala, prilagođavanje učionica i WC-a itd.), 24 takav plan nema, dok ih 20 smatra da su već pristupačne. Šest ustanova nije odgovorilo na pitanje, smatrajući da zbog toga što dosad nisu imali studente s invaliditetom, ne trebaju imati osigurane elemente pristupačnosti.

Podrška

Služba podrške

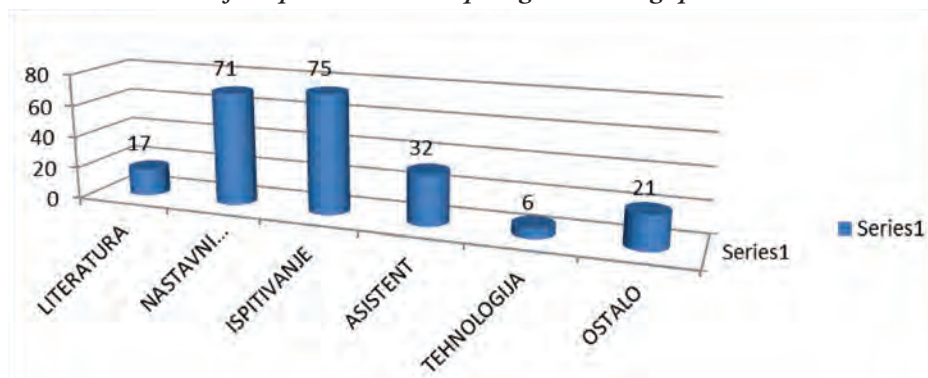

Službu podrške studentima ima 46 ustanova, 37 nema službu podrške, dok 11 ustanova kao i u prethodnim pitanjima nije dalo odgovor na pitanje, smatrajući da, budući da nemaju studenata s invaliditetom, ne trebaju ni službu podrške.

Oblici podrške

Namjera pitanja bila je upoznati visokoškolske ustanove s oblicima prilagodbe i uslugama podrške koje su moguće kao vrste razumne prilagodbe studentima s invaliditetom.

Grafički prikaz 4. Oblici prilagodbe / usluge podrške

Najviše ustanova (njih 75, odnosno 71) kao mogući oblik prilagodbe navelo je mogućnost prilagodbe načina ispitivanja i nastavnog procesa. 32 ustanove odgovorile su kako studentima s invaliditetom omogućavaju ili, ako se ukaže potreba, mogu omogućiti, pomoć asistenta, 17 ih ima prilagođenu literaturu, dok je 21 ustanova navela ostale oblike prilagodbe, poput individualizirane prilagodbe sukladno individualnim potrebama studenata, konzultacija, vršnjačke pomoći, povjerenika za osobe s invaliditetom, tima za studente s invaliditetom, online knjižnica i studentskog pravobranitelja.

Provođenje edukacija nastavnog i nenastavnog osoblja

Na pitanje *Provodi li se na vašoj visokoškolskoj ustanovi edukacija nastavnog i nenastavnog osoblja o invaliditetu, korištenju odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i oblika komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala za potporu osobama s invaliditetom?* 34 ustanove navelo je kako provode edukaciju nastavnog i nenastavnog osoblja, 51 je ne provodi, dok 10 ustanova nije odgovorilo na ovo pitanje. Edukacija se gotovo isključivo odnosi na aktivnosti ostvarene kroz projekt TEMPUS.

Sa Sveučilišta u Zagrebu obavijestili su nas da, osim pružanja podrške studentima s invaliditetom, Ured za studente s invaliditetom pruža podršku i nastavnicima te stručnim i administrativnim djelatnicima u prilagodbi akademskih sadržaja mogućnostima studenata s invaliditetom. Svake akademske godine za nastavnike se organiziraju dvodnevne, a za stručne i administrativne djelatnike jednodnevne radionice s ciljem informiranja, educiranja i senzibiliziranja sveučilišnog osoblja.

Prijedlozi za uključivanje osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju u visokoškolsko obrazovanje

Od prijedloga vezanih uz uključivanje osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju u visokoškolsko obrazovanje ispitanici su istaknuli sljedeće: obrazovanje knjižničnog osoblja za rad sa studentima s invaliditetom, telefon za gluhočujne osobe, potrebu za psihologom za studente s invaliditetom i studente bez invaliditeta te pedagogom-mentorom za studente s invaliditetom.

Neki od prijedloga ostalih ustanova uključuju sustavno praćenje napredovanja kroz studij. Iako trenutno nemamo studenata s invaliditetom, smatramo da je najvažnije stvoriti sredinu u kojoj studenti znaju kome se mogu obratiti vezano uz sva svoja pitanja te da će naići na razumijevanje i podršku. Važno je osnivanje Ureda za studente s invaliditetom. Također bi trebalo predvidjeti sredstva za nabavu potrebne opreme za rad sa studentima s invaliditetom. Važni su i senzibiliziranje okoline, nastavnog osoblja, ostalih studenata za prihvaćanje osoba s invaliditetom i pružanje maksimalne potpore i podrške za njihovo visokoškolsko obrazovanje. Treba osigurati novčana sredstva za uklanjanje arhitektonskih barijera; ugradnja dizala, opremanje toaleta, proširenje vrata, nabava prilagođene e-opreme i daljnja edukacija nastavnog i administrativnog osoblja.

Trebalo bi sustavno financirati učilišta kako bi se osigurala pristupačnost za studente s invaliditetom te isticati važnost ove tematike i poticati educiranje i senzibiliziranje nastavnog, stručnog i administrativnog osoblja, kako bi potpora ovim studentima bila primjerena.

Treba težiti boljoj informiranosti i educiranosti nastavnika, te *većoj prisutnosti i integraciji u akademskoj zajednici, kako osobno tako i skupno.*

Stereotipi i predrasude prema osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju

Iz negativnih odgovora vezanih uz pitanja pristupačnosti, prilagodbe i podrške, kao i iz isključivih odgovora, poput onog *Nismo imali studente s invaliditetom, nemamo ih!* dobiva se dojam da u tim ustanovama osobama s invaliditetom nije niti mjesto.

Analizom odgovora iz anketnog upitnika zamijetili smo odgovor koji, iako je bio pojedinačan, moramo istaknuti u negativnom kontekstu.

Do sada nismo imali studenata s invaliditetom. Smatramo da je razlog tome plaćanje studija, s obzirom na to da smo mi privatna visokoškolska ustanova.

Iz tog odgovora iščitavamo stereotipno razmišljanje o osobama s invaliditetom i predrasude prema kojima se invaliditet automatski izjednačava sa siromaštvom. U prilog neutemeljenosti ove predrasude govori i činjenica da nas je druga privatna visoka škola na kojoj se studij također plaća obavijestila kako među svojim studentima ima 11 studenata s invaliditetom različitih oštećenja. Iz ovog odgovora također možemo vidjeti kako su upravo prepreke u okolini, ali ne one u obliku arhitektonskih barijera, nego one u obliku ovakvih i sličnih predrasuda, ono što zapravo najviše usporava uključivanje osoba s invaliditetom u visokoškolsko obrazovanje na jednakoj osnovi s drugima.

Zaključak

Kao što se može vidjeti iz ovdje citiranih odgovora, najviše ustanova važnim smatra osiguranje financijskih sredstava za osiguranje prostorne pristupačnosti i edukaciju nastavnog i nenastavnog osoblja. Tek se u pojedinačnim odgovorima navode druge potrebe kao što je usvajanje kriterija i prava za uključivanje osoba s invaliditetom, odnosno formalnog uređenja pitanja koja smo naveli na početku: tko su studenti s invaliditetom, kako dokazuju svoj status i na koju podršku i prilagodbu imaju pravo.

Nakon analize odgovora iz anketnog upitnika nameće se zaključak da je projekt *TEMPUS Obrazovanje za jednake mogućnosti na hrvatskim sveučilištima*, u nedostatku sustavne podrške nadležnih institucija od kojih bi se to očekivalo, najviše pridonio stvaranju pristupačnog okruženja koje je preduvjet uključivanja djece s teškoćama u razvoj u visokoškolsko obrazovanje. Iz zaprimljenih odgovora vidljivo je da su na sveučilištima koja su bila uključena u projekt (a radilo se o svim hrvatskim sveučilištima, uz izuzetak onog u Puli: Sveučilište u Osijeku, Splitu, Rijeci, Zadru i Dubrovniku), osnovani Uredi za studente s invaliditetom te imenovani koordinatori. Time, naravno, nisu riješeni svi problemi, ali su svakako stvoreni preduvjeti za njihovo rješavanje.

Iz odgovora je također vidljivo da je kroz taj projekt organizirana edukacija za nastavno i nenastavno osoblje koju su mnoge ustanove istaknule kao važan preduvjet uključivanju. Gotovo podjednak broj ustanova smatra da su ti preduvjeti osiguranje prostorne pristupačnosti i pomagala, odnosno osiguranje financijskih sredstava. Iako ovo nije zanemariv aspekt, ohrabruju odgovori koji sugeriraju drugačije načine rješavanja problema pristupačnosti koji su više na tragu razumne prilagodbe i umjesto financijski zahtjevnih rješenja, kao što su ona koja uključuju izgradnju dizala, predlažu drugačiju organizaciju nastave.

Vidljiva je također i značajna uloga organizacija civilnog društva, odnosno udruga mladih i studenata s invaliditetom koje su u ovom, kao i u drugim područjima, u nedostatku sustavnih rješenja preuzele na sebe razvoj konkretnih usluga podrške.

Važnost projekta TEMPUS vidljiva je i iz usporedbe odgovora ustanova koje su preko svojih matičnih sveučilišta bile obuhvaćene aktivnostima projekta TEMPUS i veleučilišta i visokih škola koje nisu. Usprkos jasno izraženoj spremnosti manjeg dijela tih ustanova da se nastavni programi koje provode ponude i studentima s invaliditetom, u većini ustanova zamijećen je ranije spomenuti stav da takvih studenata nema i nije ih bilo, čime se gubi iz vida činjenica da se upravo zbog takvog stava i nepripremljenosti tih ustanova kandidati s invaliditetom kod njih neće ni prijavljivati. One ustanove koje su učinile svoje okruženje pristupačnim (i to nipošto ne samo u smislu prostorne pristupačnosti) imaju i najveći broj studenta s invaliditetom. I njihovi počeci su bili provizorna rješenja, ali, kao što smo vidjeli iz obraćanja studenta koji se kreće uz pomoć invalidskih kolica u ustanovi koja nema dizalo, nikako se ne možemo složiti s mogućim zaključkom da su financijska sredstva jedino što onemogućava da se veći broj učenika s teškoćama u skladu sa svojim sposobnostima i sklonostima odluči na nastavak obrazovanja, jer se oni uključuju i inzistiraju na svojim pravima, čak i kad to podrazumijeva da ih se nosi na kat kako bi mogli sudjelovati na nastavi.

Kao dio zaključka donosimo mišljenje Filozofskog fakulteta u Rijeci: *Bilo bi puno jednostavnije djelovati kada bismo iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta dobivali jasne upute koje bi se odnosile na sva sveučilišta, odnosno kada bi zakon regulirao način prohodnosti osoba s invaliditetom kroz studij. Bilo bi nužno propisati da oni mogu studirati dulje, da se na njih pravila primjenjuju selektivno, a ne isključivo. U praksi je teško djelovati kada dobijemo naputke i preporuke jer oni nisu obvezujući. Neki su skloni provoditi ih, a drugi smatraju da je njihovo provođenje fakultativno. Stoga se zalažemo za jasno reguliranje studentskih prava osoba s invaliditetom, kao i propisivanje minimuma standarda koje im sve visokoškolske ustanove moraju pružiti.*

Iako je 50 od 93 ustanova ocijenilo mjere nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta pozitivno, Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju kao temeljni zakon koji regulira ovo područje i oko čijeg je prijedloga u javnosti bilo puno prijedora ni u jednom svom dijelu ne spominje studente s invaliditetom. Još smo dalje od donošenja podzakonskih akata koji bi trebali detaljnije regulirati oblike i način pružanja podrške te, primjerice, propisati minimalne standarde pristupačnosti, kao što se to već godinama pokušava za osnovnoškolsko obrazovanje donošenjem Pravilnika o školovanju učenika s teškoćama u razvoju. Ured za studente s invaliditetom pri Sveučilištu u Zagrebu bio je nositelj projekta TEMPUS kroz koji su pokrenute zasad jedine sustavne i

sveobuhvatne mjere za uspostavom sustava podrške, edukacije i podizanja razine svijesti da su i studenti s invaliditetom studenti kojima sukladno Ustavu obrazovanje treba biti jednako dostupno. Sukladno tome, silom prilika, isprofilirao se kao neka vrsta nacionalnog referentnog centra kojem se obraćaju i kolege iz drugih ureda. To je ujedno pokazalo kolika je velika potreba za uspostavom jednog takvog nacionalnog centra za studente s invaliditetom.

Branka Meić

The position of persons with disabilities in the higher education system – the perspective of the office of the ombudsman/woman for persons with disabilities

ABSTRACT

In 2012 Disability Ombudsman's office conducted a survey of high education institutions regarding their inclusion of persons with disabilities. Among other things, we asked faculties, colleges and high schools for the information on the number of students with disabilities and adjustments they made or plan to make so that they would be accessible to students with disabilities. Despite the fact that legal regulations fail to stipulate forms and ways of assuring reasonable accommodation for students with disabilities, their number is continuously increasing. In the article we will give an outline of the present state at Croatian institutions of high education regarding inclusion of students with disabilities, conclusions of the survey as well as recommendations.

Key words: survey, number of students with disabilities, types of reasonable accommodation, support, accessibility